

บทที่ 5

บทสรุป

ปัญหาต่างๆที่ต้องเผชิญในบ้านเกิดเมืองนอน เช่นปัญหาความแห้งแล้ง ภัยสงคราม ปัญหาด้านการเมือง ได้ผลักดันให้ชาวจีนจำนวนหนึ่งอพยพจากถิ่นที่อยู่ของตน ด้วยความหวังว่า พวกเขาจะมีชีวิตที่ดีขึ้นในดินแดนแห่งใหม่ ชาวจีนเหล่านี้เกือบทั้งหมดเป็นชาวจีนที่พูดภาษาถิ่นแต้จิ๋ว ฮกเกี้ยน กวางตุ้ง ไหหล่า และแคะ ซึ่งอาศัยอยู่ใน 3 มณฑล คือ กว่างตง ผู้เจี้ยน และไห่หนาน ทั้งนี้ การที่ชาวจีนอพยพมาจากพื้นที่ดังกล่าวอาจเนื่องจากว่า ดินแดนดังกล่าวติดทะเล รวมถึงเป็นท่าเรือติดต่อการค้ากับต่างชาติ จึงส่งผลให้คนจีนทั้ง 5 กลุ่มเดินทางออกนอกดินแดนของตนได้ง่าย

ชาวจีนเหล่านี้ได้อพยพไปหลายพื้นที่ อาจกล่าวได้ว่าเกือบจะทุกมุมโลก ดินแดนไทยเป็นเป้าหมายหนึ่งด้วยเช่นกัน ทั้งนี้กรุงเทพฯถือเป็นศูนย์กลางความเจริญที่สำคัญของดินแดนนี้ โดยเฉพาะตั้งแต่ราชวงศ์จักรี

ได้สถาปนาเมืองแห่งนี้ให้เป็นศูนย์กลางการปกครอง ความเจริญรุ่งเรืองดังกล่าวได้เป็นแรงดึงดูดให้ชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งแต่ครั้งแรกเริ่ม ทั้งนี้จากพงศาวดารพบว่า ศาลเจ้าจีนโดยทั่วไปอยู่ในกรุงเทพฯสร้างขึ้นระหว่างรัชกาลที่ 1 – 5 อันสะท้อนให้เห็นว่า ชาวจีนน่าจะอพยพเข้ามากรุงเทพฯมากที่สุดในช่วงเวลานี้ด้วย

ชาวจีนที่อพยพเข้ามายังกรุงเทพฯ ตลอดระยะเวลา 5 รัชกาล ได้รับพระมหากรุณาธิคุณสามารถตั้งชุมชนและทำมาหาเลี้ยงชีพได้ และเมื่อมีการตั้งชุมชนขึ้น ด้วยความศรัทธาอันนับถือในเทพเจ้าของตน จึงสถาปนาศาลเจ้าขึ้นเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชน

ความที่เดินทางมาจากต่างถิ่น และท้องถิ่นตนเองต่างก็มีเอกลักษณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมที่สืบทอดมายาวนาน ทำให้ชาวจีนเหล่านี้มีความภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง และรักพวกพ้องที่มาจากท้องถิ่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้ว่า การตั้งชุมชนชาวจีนในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ยังแบ่งตามกลุ่มภาษาของตนเอง เช่น ชุมชนชาวจีนแต้จิ๋ว ชุมชนชาวจีนฮกเกี้ยน เป็นต้น การรักษาเอกลักษณ์ของตนเองนี้มิได้สะท้อนผ่านการตั้งชุมชน หรือกิจกรรมต่างๆเท่านั้น แต่ยังสะท้อนผ่านสิ่งที่เป็นประภาคารใจด้วย เช่น การนับถือเทพเจ้า หน้าที่ดูแลศาลเจ้าที่ตกทอดเฉพาะชาวจีนกลุ่มภาษา บ้ายวิญญานที่ระบุให้เห็นว่าเหล่าผู้วายชนม์เดินทางมาจากดินแดนเดียวกัน นอกจากนี้งานสถาปัตยกรรมที่พบยังสะท้อนลักษณะดังกล่าวด้วย ดังจะเห็นได้ว่า ศาลเจ้าของชาวจีนแต่ละ

กลุ่มภาษาจะแสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มด้วย เช่น ศาลเจ้าชาวแต้จิ๋วจะแสดงลักษณะของสถาปัตยกรรมเฉาซ่าน ซึ่งนิยมในดินแดนของชาวจีนที่พูดภาษาแต้จิ๋ว หรือ ศาลเจ้าชาวจีนไหหลำจะแสดงลักษณะของสถาปัตยกรรมกว้างฝูในไห่หนาน

กระนั้น สิ่งที่น่าสนใจคือ เมื่อเปรียบเทียบศาลเจ้าของชาวจีนแต่ละกลุ่มภาษากับรูปแบบสถาปัตยกรรมในบ้านเกิดของชาวจีนแต่ละกลุ่ม เราจะพบว่า มีข้อแตกต่างอยู่เช่นกัน เช่น ตัวศาลเจ้าอาเนี่ยของชาวแต้จิ๋วที่ยกฐานสูงเป็นอาคารสองชั้นซึ่งน่าจะสัมพันธ์กับสถาปัตยกรรมไทย ศาลเจ้าไต้ฮั่วของชาวไหหลำที่ปรากฏการใช้เทคนิคเขียนฉื่อซึ่งสัมพันธ์กับสถาปัตยกรรมเฉาซ่าน หรือศาลเจ้ากวนอันเก้งของชาวฮกเกี้ยนที่มีการใช้หน้าบัน 5 ชาติแบบเฉาซ่าน เป็นต้น การหยิบยืมรูปแบบศิลปกรรมจากไทย หรือเอกลักษณ์ศิลปกรรมของชาวจีนอพยพกลุ่มภาษาอื่น เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่า ชุมชนของชาวจีนแต่ละกลุ่มภาษาในกรุงเทพฯมิใช่ชุมชนปิด การศึกษาทางรูปแบบศิลปกรรมสอดคล้องกับหลักฐานด้านต่างๆด้วย เช่น หลักฐานเอกสารที่แสดงให้เห็นว่าชาวจีนมีการแต่งงานข้ามกลุ่มภาษา หรือแต่งงานกับคนพื้นถิ่น และหลักฐานจารึกของชาวจีนหลายกลุ่มภาษา

ในศาลเจ้าเดียวกัน

มหาวิทยาลัยศิลปากร สงวนลิขสิทธิ์